RUSKI INWALID

Nº 18.

SOBOTA. 24 Stycznia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Prussy. Niemcy. Angliia. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga 24 Stycznia.

Dnia 11 Sierpnia roku zeszłego 1819 Gabryel *Morkutoff* żołnierz z komendy inwalidów powiatu Michałowskiego Gubernii Rezańskiey stał na warcie, u drzwi więzienia mieyskiego. O godzinie 12 w wieczor przechodził mimo iego człowiek, który zdał mu się bydz podeyrzanym. Zatrzymał więc go i pytał iak się nazywa; lecz ten zatrwożony niezmiernie prosił tylko aby żołnierz go uwolnił i za to dawał mu 700 rubli. Uczciwy, wierny powołaniu swoiemu pomimo iż był tylko sam na sam z przechodzącym niechciał atoli przyiąć pieniędzy i zawołał na resztę żołnierzy znayduiących się w kordygardzie, którzy gdy wyszli i schwytali przechodzącego, natychmiast odesłali do naczelnika. Ten po obrewidowaniu znalazł przy nim 725 rubli, a po uczynionych badaniach powziął wiadomość, iż to był poddany pewnego JMści, którego okradł i uciekł. Wypadek ten doszedł do wiadomości N. Cesarza: żołnierz nie tylko za tak chwalebny postępek otrzymał sprawiedliwą pochwałę; lecz nadto N. Pan z kassy swoiey rozkazał mu wydać w nagrodę nieinteressowności 700 rubli.

— Mróz znowu poczyna się natężać: pozawczora było iuż piętnaście stopni wczora 16 a dziś do 18 dochodzi. Między wielu nieprzyiemnościami iakie sprawia zimno do tylu w stolicy tuteyszey dochodzące stopni, naydotkliwszą iest ta, iż cena na drwa mierzy się prawie także stopniami *Reaumura*. Odpoczątku zimy sążeń się płacił po rubli ass: dziewięć lub dziesięć; lecz gdy mrozy poczęły do piętnastu dochodzić stopni i drwa doszły do piętnastu rubli. A chociaż wtenczas gdy mrozy przechodziły stopni trzydzieście sążeń, drew płacił się tylko po rubli siedmnaście, zawsze atoli proporcia w stopniowaniu zachowała się należycie: bo później gdy się zimno zniżyło

do dziesięciu, dziewięciu, ośmiu i siedmiu stopni, drwa zawsze płaciły się po rubli piętnaście.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

PRUSSY.

z Berlinu, 20 Stycznia.

W skutek umyślnego rozkazu Króla JMści pamiątka rocznicy koronacii N. Pana i swięto wszystkich orderow Pruskich w iednym dniu 18. b. m. były obchodzone. — O godzinie 10 z rana zebrały się do zamku monarszego wszystkie znakomite osoby mieszkaiące w Berlinie a zaszczycone iakiemi kolwiek orderami w ciągu roku zeszłego; niemniey też i te które miały otrzymać podobne zaszczyty w sam dzień tego obchodu. Po uroczystem nabożeństwie w kosciele katedralnym wszyscy kawalerowie udali się na obiad do dworu, na który z rozkazu królewskiego zaproszono także 20 podoficerów i szeregowych, zaszczyconych iakiemi kolwiek orderami.

NIEMCY.

z Wiednia, 13 Stycznia.

Nayiaśnieyszy Cesarz szczęśliwie wyszedł z słabości która mu poczęła była dokuczać ostatnich dni roku zeszłego. Teraz z pewnością iuż twierdzić można, iż podróż Nayiaśnieyszych Cesarstwa JchMość do Włoch, dopiero aż w iesieni przyszłey nastąpi.

Oczekuią tu przybycia Arcy-Xiężney JMści *Maryi Ludwiki* Xiężney panuiącey Parmeńskiey.

Od brzegów Menu, 15 Stycznia.

Po rzekach Renie i Nekkerze od kilku iuż dni gęsta kra lodu przechodzi i oba mosty musiano rosprowadzić. W nocy między 8m i 9m b. m. było tu 7m stopni mrozu i przytem silny wiatr północny mocno się naprzykrzał.

ANGLIIA.

List prywatny z *Londynu* wyraża: — »Kończą się iuż obrady Parlamentu. Nigdy nie było pracowitszego posiedzenia, nigdy sessyie tak długo nie trwały, nigdy krótszey nie doznawały przerwy, iak teraz. Słyszeliśmy wymowne głosy Ministrów i Reprezentantów narodu. Zmieniła się postać kraiu. Stałość Parlamentu dała dzielny odpor buntowi, który się zuchwale wciskał do izby. Dobrze myślący, których dawniey szalona zuchwałość Radykalistów (stronników poprawy Parlamentu) do milczenia przywiodła, wynurzyli prawdziwe swoie uczucia. Nigdzie w żadnym kraiu nie okazała się tak zbawienna w podobnym razie odmiana. Dobre usiłowania wzięty górę. Radykalizm wyszedł z mody. Rzucaią błotem na *Hunta* i mowców Jakobińskich. Narod nie potrzebuie inney pomocy, iak tylko swoich Reprezentantów, którzy obowiązków swoich zaszczytnie dopełnili. Parlament był tłumaczem prawdziwego sposobu myslenia obywateli; znikąd nie podano prosby przeciwko wniesionym bilom, wyiąwszy tylko z Westminster i Southwark. Każdy bowiem wiedział, iż w Anglii znaczna większosć daleką iest od popierania niszczącego systematu zdrayców kraiu. Niech iak chcą krzyczą na prawo o wyborach; niepotrafią oprzeć się większosci członków Parlamentu. Za 8 dni wypoczniemy po wielu pracach, i wolno oddychać będziemy. Papiery skarbowe podnoszą się w cenie. Kupcy maią nadzieię, iż na wiosnę handel zakwitnie, lubo strona oppozycyyna wielki ubytek w dochodach kraiowych przepowiada.«

Czytamy w *Kuryierze*, iż podług zdania Pana *Brougham*, publiczna nędza pochodzi z zbyteczney ludności; podług Pana *Ricart*, z wysyłania kapitałów za granicę; podług Pana *Waithmann*, z ogromnych podatków; podług Pana *Burdett*, z złego obchodzenia się z miasteczkami; podług Pana *Tierney*, z niezasiadania strony *Whig* w ministerium; podług Pana *Cobbet*, z picia herbaty; podług Pana *Hunta*, z picia kawy, a podług *Watsona*, z ubóztwa. Nie zechce zapewne twierdzić *Kuryer*, iż to wszystko iest fałszem; bo wymienione wyżey przyczyny przykładaią się ogólnie do powszechnego złego. Można iednak powiedzieć, że *dług skarbowy* iest złem nayiększem.

Jedna z gazet tuteyszych umieściła następuiącą anegdotę: — »Król *Karol* odwiedził nauczyciela *Bresby* w klassie, a gdy podczas examinu uczniów włożył kapelusz na głowę, toż samo zaraz uczynił i nauczyciel. Odprowadzaiąc zaś *Bresby* Monarchę do drzwi, zdiął z uszanowaniem kapelusz, a prosząc o przebaczenie, oswiadczył, iż dla tego nakrył głowę, aby nie stracił znaczenia swego u uczniów, których nie potrafiłby utrzymać w karności, gdyby sobie wystawiali, iż on (*Bresby*) nie

iest pierwszym w swoiey klassie, i że w niey iest ktoś wyższy nad niego."

Roschodzi się tu znowu pogłoska że place niektóre w ministerstwach zaięte będą przez stronników *Grenwilowskich*. Zapewniaią że zmiany te wkrótce nastąpią a nawet pierwiey nim posiedzenia parlamentu na nowo otwarte będą.

Liczba Anglików, którzy wyiechali na przylądek dobrey nadziei wynosi według ostatnich spisów cztery lub pięć tysięcy.

Sławny w czasie rewolucyi Jenerał *Dumurier* znayduie się teraz w Londynie. Liczy on osmdziesiąty rok życia.

ROZMAITOŚCI.

Osuszenie moczar w Cyrkule Samborskim.

— *z Gazety Lwowskiey* —

Rzeka *Dniestr* krętem płynąc korytem, nietylko utrudzała dotąd spław drzewa, okolice Cyrkułu Samburskiego często zalewała, ale nawet drogę prowadzącą do Koniuszek tak dalece okrywała wodą, że podróżni zaledwo ratować się mogli, i wiele nieszczęsnych było przypadków. Zalewy te zamieniły znaczną część kraiu w niepożyteczne moczary, smrodliwe wyziewy choroby sprawiały. Zależało Rządowi na tem, by temu złemu zaradzić; w d. 4 Czerwca 1817 wytknięto liniie 3000 sążni długi go przekopu dla *Dniestru* od *Horodynii* aż do granic *Dołubowa* i *Czaykowic*, i chociaż robota podług planu dopiero w lat 4 ukończoną bydź miała, iednak za czynnym wpływem starosty Cyrkułowego *Raaba* i Dyrektora budowniczego rzek i mostów w Gallicyi *Rauchmüllera*, tudzież za przyłożeniem się wielu Dominiiów i Gmin całe dzieło w roku 1819 przyszło do skutku. Pomyślny skutek okazał się iuż przy mocnem wezbraniu wód w r. z. 1819, które nie zrządziwszy iak dawniey powodzi, przekopem spłynęły. Wielka część nawet moczar osuszoną została w roku 1818, większa nierównie część w roku 1819, przez zrobiony przekop; w samey wsi *Dołubowie* iest iuż około 1000 morgów ziemi orney, która w części na łąki w części na role z naylepszym skutkiem obroconą została: we wsi *Chłopczycach* posiadacz części, na mieyscu przekopem osuszonem wysiawszy korcy 9 zebrał 209 korcy. Ażeby za pomocą tego przekopu ulepszenia *Dniestru* daley posuwać, nakazany został hidrotechniczny rozmiar, który powiększey części iest iuż ukończony. Za dzielnem przyłożeniem się Dominiiów i Gmin spodziewać się można, zupełney poprawy *Dniestru*, ususzenia dotychczasowych moczar i przeistoczenia onych na ziemię orną. Dosyć będzie w krótkości namienić dla powszechnego dobra o tem przedsięwzięciu, za pomocą którego przychodzi powoli Gallicyia do używania bez przeszkód swoich wielkich spławów, bo tym sposobem nietylko zbywać może swoie ziemio płody do morza Baltyckiego i Czarnego ale oraz pozyska 45 kwadr. mil kraiu osuszonego, który dotąd przez pustoszące wylewy wody ze szkodą dla zdrowia i uprawy w moczarach leżał odłogiem.

Reprezentanciia Bereniki opery napisaney przez Foreschi.

Patrząc na dzisieysze okazałe opery niemożna niewspomnieć iż niegdyś te widowiska były nierównie świetnieysze. Naprzykład *Berenika* dzieło *Foreschi* była grana raz pierwszy w Padwie w roku 1680 z takim przepychem, iakiego dzisiay niepodobna nawet sobie wystawić. Należało do tey reprzentacii trzy chory. Pierwszy składał się z stu dziewcząt, drugi z tyluż żołnierzy, a trzeci ze stu rycerzy na koniach. Do orszaku tryumfalnego należało 48 strzelców graiących na rogach, szesnastu trębaczów konno, sześciu deboszów i 16 muzyków, przy tem mnóstwo chorążych, paziów, koniuszych i t. d. Ukazało się dwóch lwów żywych prowadzonych przez dwóch Turków, i dwóch słoni prowadzonych przez murzynów. Za tem toczył się wóz tryumfalny Bereniki szesciu końmi zaprzężony; sześć podobnychże wozów każdy czterma końmi ciągniony, nadto iescze sześć wozów z zdobyczą i niewolnikami pod któremi było po 12 koni. Teatr wystawiał następuiące zmiany: Wielką równinę z bramą tryumfalną; drugą podobnąż z obozem; wielki las gdzie odbywały się łowy. Plac miastowy po którym cały orszak przechodził; Pałace Bereniki; swiątynia zemsty; sala iadalna cesarska, galeryie obrazów i staynia cesarska w którey było sto koni żywych. Nakoniec spuściła się z góry wielka kula złota i wyrzuciła z siebie osm kul błękitnych co kolwiek mnieyszych. Na tych siedziały figury allegoryczne wystawuiące dobroczynność, wspaniałość, męztwo zwycięztwo, miłosć chwałę i niesmiertelność. A te unosząc się póżniey w powietrzu zakończyły widowisko melodyynym chorem.

— Wzmiankowaliśmy iuż w pismie naszem o źródle odkrytem przez Pana *Gimbernat* koło dawnego otworu Wezuwiusza. Rzecz iest godna uwagi że iescze i teraz pomimo straszne wzruszenia tego wulkanu zródło pomienione wydaie wyborną, czystą i zdrową wodę. Lecz za to o kroków kiikadziesiąt od tego zrodła, drugie, odkryte przez tegoż badacza przyrodzenia, ma wodę zmieszaną z wielu cząstkami rozmaitych soli. Uważaią że ilość tych niezawsze bywa iednostayną i obfitszą w tenczas, gdy wulkan bardziey iest wzruszony.

— Statek parowy *Kanclerz Liwingston*, urządzony w Nowym Jorku, ma postać pływaiącego zamku. Długość iego dochodzi do 175 a szerokość do 50 stop, machina zaś parowa dzwigaiąca tę budowę, równa iest sile 80 koni.—Gmach ten we środku nietylko wygodnie iest urządzony; lecz nadto ozdobnie przystroiony. Samych łożek dla podróżnych iest 160, przytem dla kobiet osobna sala i wygodne mieysca do spania.

— W iednym z ostatnich numerów gazety francuzkiey pod Artykułem z Szwecii pomieszczone są nowiny z Stralsunda w Danii.

— Zima tegoroczna iest tak obfitą w śniegi iż tam nawet spadło ich wiele gdzie prawie nigdy a przynaymniey w małey ilości padaią iak n. p. w południowych prowinciach Hiszpanii i Portugalii.

— W Paryżu wyszła niedawno z druku bardzo ciekawa Xiążka pod napisem: *Noty czyli pamiętniki Cesarzowey Jozefiny*, z tey to xięgi kommunikuiemy czytelnikom naszym niektóre wyimki,

Kiedy Napoleon *Bonaparte* oświadczył iey iż chce zostać Cesarzem, odpowiedziała mu pismem w takich wyrazach:

Dziesiąty raz przynaymniey odczytuię pismo twoie i wyznać muszę, iż gdym go raz pierwszy przebiegła, zdziwiło mnie niezmiernie; lecz poźniey nabawia mnie tylko użalenia się nad tobą, a nawet przeraża i smuci. Chcesz znowu nadać istnienie tronowi francuzkiemu; nieprzeto iednak abyś na nim osadził tych których rewolucyia strąciła! lecz abyś sam osiadł! Jaka wspaniałość, wielkość i bespieczeństwo połączone są z tym planem, są twoie słowa! Ja zaś odpowiadam: O wieleż to trudności w doprowadzeniu do skutku! Jakich ofiar plan ten wymaga! Jakie skutki rozliczne i niewyrachowane wyniknąć ztąd mogą! Pozwólmy że wykonanie tego zamysłu iest podobnem; lęcz pozwól teraz siebie zapytać: czy przestaniesz na osnowaniu nowego państwa?« Wreście kończy to pismo następuiącemi słowy:« Monarchowie pogardzać tobą będą, iak kochankiem slepey fortuny; Narody nienawidzieć iak przywłaszczyciela; podobni tobie, nazwą tyranem; a nikt wierzyć niezechce aby cię do tego przedsięwzięcia skłoniła miłość szczęścia powszechnego; owszem każdy przypisze wyniosłości i pysze.«

Nic bydź niemoże bardziey poruszaiącem iak pismo teyże Cesarzowey w czasie iey rozwodu:

»Spełniły się nakonieć moie przeczucia, wymowiłeśsłowo, one na wieki nas rozłączał zresztą wszystko iest tylko samym obrzędem. O toż to owoc, niemówię tylu z mey strony ofiar, miłość bowiem iakiey byłam pełna dla ciebie uprzyiemniała wszystkie; lecz owoc niezłomney przyiaźni z mey strony, a nayuroczystszych przysiąg z twoiey! Życzyłabym aby przyczyny których na usprawiedliwienie się używasz, były dla mnie iaką kolwiek sprawiedliwą pociechą; lecz niestety aż nadto dokładnie widzę, iż miłość szczęścia ludu, dla którey iak powiadasz czynisz że mnie ofiarę, iest tylko pretextem. Mylne rachunki wyniosłości twoiey, powodowały wszystkiemi twemi krokami i zawsze nimi pewodować będą! Ta to wyniosłość natchnęła cię mysłą podbiiania, posadziła na tronie; lecz odtąd prowadzić cię będzie do zguby i w przepaść wtrąci!

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	—	rubli as:	— 11 k. 15.
Ditto — Ditto stary	—	Ditto	— 11 — —
Rubel srebrny —	—	Ditto	— 3 — 75.

W Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.